

فَـزای رَـشـنبـیری کوردی . . سـلـاح جـلال

لـ کوـوـ دـست پـبـکـین لـ بـواری رَـشـنبـیری کوردی؟ لـم بارودـخـ زـمـنـکی بـبـ ئاگایی بـیـو، ئـرک و گـرنگی مـیدـیـایی چـن پـیـوـندیـان بـوانی تـرـوـ بـرجـستـ کردوو؟ لـ روداو مـثـوـیی و کودـ تا ئـنـتـلـژیـکانـدا چی خوـنـدنـوـو ئامادـکاریـک کـراو؟ چـن بـوی روداوـکانی واقـعـدا کـراوـتـوـو بـرـهـمـهـنـان لـ فـزا و پانتایـیـکانـدا دـکات؟

لـقـیرانی ون بونی روخسار و مـرگی جـدـل و مـعـریفـیـدا چـن شـ لـ سپی جیا بـکـینـو؟ پـیـام و گـرنگی رَـشـنبـیری و رَـشـنبـیر جـیـ؟ ئـستا بـهـمو داهـنـر و گـوگـاـکـرـک دـگوتـرت رَـشـنبـیـرو نـوسـر. مـیدـیا پـشـبـکـی گـان کاری و دـرخـستنی نادیارو زانیاری نو و هـشـیارکـردنـو و عـقـیـتـی گـفت وگـکـر لـسـر روداو و پـیـوـندی و ئامراز و هـکارـکانی گـیـانـدن و لـک تـگـیـشتن لـ هـوـست و ئـزـمون و فـرـی شـواز و مامـوـی گـشتـگیری و دـزینـوـی زمانی نو دـخـاتـ ژـر شـپـلی بـیرکـردنـو و گـومان بـ گـانـی بـنـوـتی.

کاری رَـشـنبـیر خوـنـدنـو و گـیـنی وـنـی خـی و کـشـی لـگـ فـیکـری خـیدا، تـکـشـکانـدنـی تـبـایـی لـگـ دـسـات، هـوـستـ کردنـ لـو شـتـی بـیری لـدـکـینـو، شـی ئـستـاش جـنگی گـانـکاریـ لـ دـستـور و یاسا و پـشـکـوتن و داهـنـان و ئـشـکردن و خـدـزینـو و پـشـبـک و رای جـماوـریـی.

نـدـسـات بـ رـخـنـهـی و نـ و هـم بـ رَـشـنبـیری و نـخـستـنـسـر و جـدـلـک بـ زانیاری و خوـنـدنـو روداو رَـژـان و ئـرکی تـری رَـژـنامـنـوسی هـوا و داهـنـانی رَـشـنبـیری هـی، رَـشـنبـیر چـاوـکی تـر بـ سیاسی و پـرـژـیـکی جـگـر بـی و پـیـوـندی راسـتـوـخـ و ناـاستـوـخـی بـکـشـی فـیکـری و سیاسی و کـمـمـایـتی و ئابوری و هـمو هـزی جوـا نـو و پـیـوـندی و گـانـان لـگـلـسـروشت و واقـعـدا . بـ دـزینـو و دـرخـستنی کردار و مومارـسـو هـوـستـکانـو.

ئاشکرایـ لـ کادری حیزبـکـو هـتا مامـستا و پزیشک و فـرمانـبـر و رَـکـراو پـشـیـکان و . تاد رَـشـنبـیرن، وـکو (عـلی حـرب) ئاماژـی پـدـکات:

(رَـشـنبـیری بـما نا گـشتـگیریـکـی دروست کردنی ژیان و کارکردنـ لـسـر سروشت، شـوـیـکـ لـ شـوـکانی گـیـانـدن و ئاـوگـ، بـم واتایـ مـرـفـ بـ رَـشـنبـیری نا بـت. ئـگـر لـ کـسانی کاری فـیکـری بـت یان لـکـسانی

گه شهسپه ندينه كاندا به يوه؟ بهر و كو د چته؟ كام يه په گگي له مډلرنه ټټه و پيش مډلرنيت و به جيهاني بون، د كرت ك م م گگي يه به ناو نه و ه مو گگي ان به ايانې د سټا تدا ته پټټه و نه توانه گگي انكي ريشه يي بكات؟ نه م ش كاري ك س كاني فيكر و به ش كاني ميديايي و زانك كان و نام كاني ماجسته و دكت رايه.

به چي نه توانراوه بهر و گگي انكاري بچين؟ نه م ش د گگي ټټه و به د سټات ز ربه ي ك س كاني ر شنبيري دام زراوه كانيان خسته خزم تي د سټات ته و، به م شوو يه ش ه ميشه بيرو پرسياريان كوشتوو و نه م شيان كرده ته س ما ك ري پا وانه تي ك ان، نه م ه ژان كاري بواري ر شنبيري بو بتوانه د سټات تي خي ه به ته، هيچ نا ته بايي ك نه بوو و د سټات تي ر شنبيريش به رجسته نه بوو، نه ويش د سټات تي ر مزيه وات د سټات تي قس و نوسينه، به رامبه ر شمشه و دارايي و (علي حرب) ناماژي په د كات .

كورد تا نه ستا به شداري هيچ ش شكي پيشه سازي و بهر ژوازي و كشتوكالي و ريشه يي نه كرده و ه روو ك (فيل د راج) نه و ر خنه ي له فزاي ع ر به ي د گرت، به رده وام له جيهان به دابه اوي و له ناو خ شدا به دواكه و تويي ماو ته و.

ميدياو ر ژنام و فزاكاني ر شنبيري له ناو ندي قهيرانه كانو نه ژياو نه ته و ه تا ناكه كي پر ژكان له نه وان د سټات و م عريفه دروست ببه ته و فزايه كيان نه خو قاندوو بهر و زمانه كي ر شنبيري و ك م م گگي يه كي مډني بچين و له دايه لگي شارساني و به جيهاني بوندا به شداري بكه ين و به شداري له گگي ان كاني به جيهاندا بكه ين و به روي واقع و بزوتنه و نه ژايه كانيدا بكرينه و.*

له سډي بيركردنه و په شبنې ج نكي ه سار و گردهوني چن بير بكه ين و چن پرسياره كانمان به ره م به نه ين؟ په شبه كالي زانسته كان په وانې ژماره يي به يو و پرسياريش له سار ر شنبيري كوردي له جيهاني له ه مو نه و به شايي فيكري و م عريفه و فله سفي و زانستيانې ه يه تي له په يو ندي و پر ژ و كردار و خو ندينه و به ره مه ناندايه؟ چن د وانه شوناس و ك لتور و به جيهاني بون؟ لاي (علي حرب) به جيهاني بون په ويستي خو ندينه و يه ك به له جيكي نو گگي ريان و م وداي بونگري و به زماني روداو و له جيكي ته گگي شتن مام ټټي له گگي دا د كرت نه ك و كو د زخ يان به ه شت س ير بكر ته. نه م ش نه مانتوانيو جه دله ك بكه ين؟ كام يه نه و پر ژانې بونه ته ه يي جيا كه ره و؟.

چن بتوانين نه ستايه ك به ناييند ناماد بكه ين و باس له شوناسي ر شنبيري بكه ين؟ كاتك (علي حرب) ناماژ به شوناسنامي ر شنبيري د كات:

(دوبار داه نانو و پکھ نانو و بزوانستی کردنی ک بونو و و بک مپیوت ر کرنی نابوری کان و ب ع ق کردنی سیاسی کان و ب گ ردون کردنی بیرو زانین کان). 2 ل 20.

چن ئ و ه ور تاریکان ب ب ی ب گوندی گ ردونی؟ ئ یا چی پرسیار کی زیندو ل دایک بوو؟ چن بتوانین ل و گ رد لولان دا ز وی ک بد زیندو؟ کاتک پو یستمان ب دام زراندنو ی نو ه ی، د کر ت ل س ر چ م ک کانی ئ م خ مان دابم زر نین؟ ل کات کدا رابردومان پ ل و تاریکیانی هیچ ج گ و سنور کیان ن ه شت ت و ل و ز م ن در ژان ی داگیرکاری و داخراوی کوردستان و ب کران و.

ل د ریای گومان و پرسیار و و چن بچین ب پ شهات و روداو و ئ گ ر کان؟ ئ ایند ش ل س ر داه نانو کانی ئ م و پ شبینی د کر ت، ب جیهانی بونیش ئ گ ر ک روب و ب ومان ب ت و و توانای ج دلی سواوی نی، پرسیار کانی ئ ستاش ت کار ی کن ل ئ ستا و ئ ایند و رابردوماندا و پو یست ب توانا و ه ز کی داه نانو ران پ ر یان پ بد ی، ر شنبیری زیندو ه میش ر گ و ریشای خ ی د کات و و ل گ گ ر و ت ژمار یی و پ وانو گ ی ندر او چر ک یی ک ی گ ردوندا گ ش د کات و دیوار و ئ است ن گ کان د ب ت و ل سنوری ن ت و و ر شنبیری کان د پ ت و.

ئ ستامان جیاواز ل رابردو، جیهان بچوک ب ت و ب و ن و چ م ک و سیمبو و باگراوی کردن و د زیند و، ب شاش ی ک ه گری چالاک و ئاکار و ب ها و ه و ست و بیرو روانینمان و ب ه مو م ژو ر ن گ بوو ب روداو و کار سات کان و ه مو ی ی ک چر ک ی.

ئ و ی گرنگ خو نندن و ی پ گ کانی ر شنبیری ئ و پ یو ندیانی ی بون ت دا شتنی ئ ستای کی تاریک، ناچارین بیان ی و ئ ر ک و خای و ر چ ر خان بزانی؟ ل پ یو ندی کان ب جیهانی د ر و و ناو خ، ل س ی ن و و نویسن و، ل کردار و نام و گ یانندن کان، ل تاریکی و روناکی، ل لابردن و بونیادنان، ل ئام از و و ر چ ر خان و ب ره مه نان هتد.

و هم کانی ر شنبیری چی؟ چن م د رنیزم ک ل پوری خو نند ت و؟ ئ یا د بتوانین ز م نی س ر ب م د رنیزم ل ئ شک و تی (جاس ن) و دیاری بک ی (شخ م حمودی) ژنام ی بانگی ح قی تیا د ر کرد؟ ب هاوک ش ب بونی ی ک م چاپخان ل چیاکانی لوبنان (ع لی ح رب) ئاماز ب ز م نی م د رنیت ی ع ر ب د کات، چی ه ک ی ر خ ن یی ل هاتن و چونی ئ م پ ر ژ فیکریان دا کراو؟ یان تاک کانی ب جیهانیک ر چن تایب تم ند تی کان یان را ق کردوو؟ کاتک پرسیار و ک ش کانی گ ردون و جیهان ب در ژایی م ژو ب س رمانا ک م ک

بون، لکاتیکدا جیهان ل رشنگ ری و من بیردکم م و کوات من هم و پرسیارکانی بون و ک سی بیرکر و ی نو و ب بونگ رای هات و دواتر د ی ها پرسیار تری د زی و، ئستاش ب ه ی ش ششی زانیاری کان و ژمار کان ل ز و ی و چو و ناو ئاسمان و ب گ ردونی ت.

پ یو ندیی کان ب جیهانی بون و ئاست ننگ کان ر شنبیری کوردی و شوناس و ک لتور و زمان و ن بونی خا ی ها و ب ششی ئا زن ، کوردستان ب س ر چوار پارچ دا داب ش بو و ه ر ی ک یان س ر ب ک لتور کی جیاواز، چن ج د ل ل ک ب ک ی ن و؟ لای (علی حرب) شوناس ئا و ت ی و روی جیاوازی ه ی ن کو ت نیا ر ه ند و روی کی ه ب ت و ک لتوریش د کات دو ج ر ک لتوری پیش سازی ژیان ل ر گای سیست م کان ی مانا و س ر چا و کان ی د ل ل ت و سیست م کان ی سیمبولیزی نا ه شم ندی خ ی ا کی ک ی ن ت و ی ک ل ن ت و کان یان ه ز ک ل ه ز کان دروستی د کات. ک لتور ک ی تریش ئ هلی ر شنبیری ب ر ه می د ه نن.

چن خستند س ر و مانادار کردن و ه و شان د ن و ی شت با و کان ب ک ی ن؟ کوا ف ر ه ن گ و ب شارستانی کردن و کارکردن ل و گوند جیهانی شو ن و ز م نیشی گ یو؟ کام ی ئ و گ انکاریانی ل ش پ ل کان ی نو خوازی و ل ر ک خرا و یان و د ست ر شنبیری کاندا ل حیزب و ب د و ت کرا و؟ یا خود ل و ه مو ئامرازو پ یو ندییانی دروست د بن؟ ب رام ب ر ب کام مو فر د و زار او ی دانرا و؟ توانرا شو و کرمانجی س ر و خوارو ب گ ی ن ن ئا خافتن ن ی ک گرتن یا خود جیاکردن و؟ ئ و ی گ ر ن گ بوار و ه ژانی ر شنبیری ب و فیستیقا ان ب ناو و ی کتر ناسین و شتی تر کراون و د رکردنی س د ها ر ژنام و گ فار و ب اوکرا و ناکر ت.

سخت بتوانین جیهانی چ مکی نو دابم زر نین و ک (علی حرب) ئاماز ب و د کات فیکری ع ر بی ه تا ئستا ن گ یش ت ت داه نانی زار او ی کی تایب تی یان بینای جیهانی چ مکی نو ب بشاری ل د و م ند بونی فیکری جیهانیدا بکات.

چن بشاری گ ان کان ب ک ی ن؟ چی جیاکاری و شوناس کی ر شنبیری و ک لتوری را ف کرا؟ کات ک شوناس پ یو یستی ب کران و ه ی ل ف زای ب ر ه مهیناندا، چی کرا بمانگو زن و ل ب د نگی و ب پرسیار ل واقع و ب ز و ی کی داه ن ران؟

ئایا ز مین ی ش ش و ئاماد کاری کان ی چی بو و ل بوار کان ی م عریف و ف ل س ف و زانست کاندا؟

چن ج د ل ل ک ل س ر پ یو ندی کانمان دروست بکر ت، ب ئ و ی د س ا ت کی هاوش و ی گ ل ان دابم زر ن ت؟ ئ ی چن بتوانر ت باس ل پ یو ندی کان ی د س ات و م عریف بکر ت؟ کام ی ز و ی ل دایک بونی

دسټات و مټرېف؟ کام یی ئو پښتو تیرې و مټرېفې و زانستی و فلسفیانې دسټاتې کوردې لاسر دامزراو و ئو و اټلې ل و رگرتنې تیرې جیهانې و کراو؟ کام یی ماناکانې دسټات و مټرېف؟ د بټ بگ ټټټټو ب ټټټټو کانی فلسفې و زانستې کان ټټټو ټټټو ز مټنی سفر تیا یاندا.

بزوتن و وې ټټو و وې کورد بټ مایې گټټان ل ز ر بواړې شارستانی و کټ مټلې تی و سیاسې و جیهانې و ب ټټو ټټو بټ و بار داخراو و دواک و تویې بټ درټرایې مټو کورد ټټو و توو و قوربانې گټورې داو.

مټویشې دټټټټو و ب مټوې دیرینې جیهان، بټ هې سټی و چې و داخراوې ناوچې و ناوچې و دټو و دورې ل ټټو ټټو ټټو ناو راست و ټټو بونی سنورې دیرایې و هاو بټی ټټو کړنې ل گټو ټټو کانی جیهاندا ټټو ټټو بټ شدارې ل پټو ټټو جیهان ټټو بکات و سود ل گټو و ټټو ناغ کانی و رټو و بټ دابټوې ماو ټټو تا سټ دې 21 بټ بټ بټ شدارې ل پټو ټټو گټو ټټو گرنګ و ټټو یی با یانې ل جیهاندا رویان داو.

ټټو ټټو تیرې دانم زرا، و رچ ټټو ټټو ریشې بکات و دواې راپټرینیش ئو و گټو ټټو ریشې یان ټټو کرا جگ ل زانیاری و رگرتن ل تیرې جیهانې تیرې ټټو ټټو ی ټټو بوو.

کار و جیاوازی ل ټټو وان سټرېالیزمې دیموکراتې شارو شاخدا ټټو کړوو، زیاتر ل پټو ټټو کانی پاراستنې ئاسایشې ټټو و یی و درټو بټ و تراټیا دراو، پټو یستې پټو ټټو پټو ټټو کانی ئاسایشې ټټو و و و سټراتیژو پټو سیس و پلان کانی چیی؟ سنور و جوگرافیا؟ ئایا کټ مټو گټو کوردې چن دټو ټټو و؟ ټټو ټټو ئای نی و نابټ کټ مټو گټو کی پیش ساری و زانستی کشتوکا و بازرگانیشې نی نابټ کټ مټو گټو کی کشتوکا؟ ئایا چی پاش کټو ټټو کی ئابوری و ئامار و جیاکاریک هټ بټ جټو و گرانی و روبټو بون و و پټو ټټو ترسناک؟ کام یی بواړې بازرگانې ټټو نیا کټو ټټو تیرې و ئم بازار ټټو ټټو و ټټو و، ز ر بواړې ئابوری ټټو و او پشټگو خراو؟ کام یی سوپا و زانستی سټرېازی و مټرېفې بټ بټو جټو گټو ئاسایشې ټټو و ییش سټر تا گټو و ییشې ټټو و و پټو کانی نی، ئم ټټو ئنجامې ئو یی شټو ش ټټو و یی کی قوې بټ ئو و چټو مکان ټټو کړوو و ټټو ټټو سټو ټټو ټټو کی تایت بټ و کټ مټو گټو دابټو ټټو و پراکتیکې بکات چټو مکټ باو کان بگټو ټټو چټو مکې نو و وک (لینین و ماوتسی ټټو و هټی من و جټو جټو تیتو و ئیمام خومینې) و دټو یانې تر ل جیهاندا کردیان.

باس ل خا و رچ ټټو بکټ ټټو بټ بگ ټټو و بټ رگ و ریشا ی

فلسفې و گډانکارۍ زانستی و معرفيې کان، نوي چمکي داهېنان و گډانې هېگرته شېشې و پاېنډي خستې سړې لې بوارېکاندا، وکې نوي خوالېخېشو(ناسري سوبحاني)لېسېر دقي قورئاني و فرمودېکان دېکرد، يان (فاروق رفيق)دېوت لېبوارې بيرو فلسفېدا بېکات، يان کلمېک هېبژاردې رېشنيېرې لې بوارې رخنې دسېتات و معرفېدا دېکېن و کردنېوي نېو و ستيگانې کارې با لې فيزيای کارېبايدا و کردنېوي پاوتې نوت بېشېکن لې داهېنان، پويستې بايخ بې کسانې داهېنر بدرت. نرکي (رېجيس دوبري)يکې لې بوارې شېشې و ميډولېژيادا بېکات.

شېشي بير و زانياريېکان دامېزراندني فزا و کشېکي نوېې بتوانين بېرېو جيهانېکي داهېنر بچين، بې هېژان و گډانکارې و هېشيار کردنېو و توېژينېو و پرسيار و گومان.. هتد. نېم وچېرخانې گرنګي نېستايې هېتا لې بوارېکانې زانين و زانياري و خوېندنېو و بېرهېمهېناندا ماناي بير کردنېو لې نرکي و کار و گډانکارۍ لېهېمو بنېماو بونيادو چمکې سواوېکانېو بېرېو فزاي کراوې و داهېنان.

* / سودم لې هېمو کتېبېکانې علي حېرب و رگرتووې .
لې گوډاري گډاري شېن لې 1/2:2010 دا بېناونيشاني(پرسيارېکانې رېشنيېرې فزاي رېشنيېرې کوردي)دا بېاوبېتېوې. جارکي تر نېبېدېرم کرد و کورتم کردنېوې.

1- وهام النخبې و نقد الميقف" علي حرب " - الگبعې الپانيې / ۱۹۹۸، المركز الپقافي العربي/ ل. 38

2- باسي کتايېکان / کردنېوېکانې بې جيهانې بون و تېزگېکانې شوناسنامې / علي حېرب/ و رگډانې لې عرېرېبيوې سېلاح حېسېن پانېوان/ چاپي يکېم 2006 هېولير. ل. 20.

لېگډاري رېبېر ژمارې(17) پايزي 2023 دا بېاوبېتېوې.